ГРОМАДЯНКА

ОРГАН ОБЄДНАННЯ УКРАЇНСЬКИХ ЖІНОК НА ЕМІҐРАЦІЇ

Р. IV
Ч. 7-8
1949

Мати Божа

Олійна ікона мистця В. Кивелюка

Ціна 50 пф.
для членів ОУЖ

Олена Пчілка

ДО ЗЕЛЕНОГО ГАЮ.

(на передодні 1919 року)

Прощай, коханий мій Зелений Гаю!...
Прощаюсь не в роскішнім любім маю,
коли найбільш пишаєшся красою,
в зелені шати рясно уповитий;
Ні, на Різдво прощаюся з тобою,
як сніжною ти встелений габою,
як з інею мороз плете мережки,
на віти срібнії чіпа' сережки.
Та ти й тепер стоїш такий ошатний:
з під снігу виступа' стовбур брунатний,
на білеє ж около наче самоцвіти
розсипав хтось, додолу і на віти, —
на сонці сяє той іней яскравий:
Стоїш і на Різдво ти кучерявий!

Вночі на тебе глянеш: ясні зорі
Геть заглядають крізь гілки прозорі;
А ти стоїш задуманий так тихо,
неначе прочуваєш близьке лихо,
що простяга до тебе руку жадну,
а в ій держить сокиру безпощадну,
готову постинать красу могутну
і обернути все в пустелю смутну,
все знищити: і дуб, і всяке древо,
щоб вдовольнить недолі хиже чрево,
укрить около чорними пеньками
над голими, порожніми ярками...

Здивують соловейки всі весною,
як прилетять вітатися з тобою;
здивуються, за що лихая доля
тебе побила враз? Скрізь буде пусто,
лиш кропива ростиме буйно, густо...

Так, буде так, мій Гаю, любий друже!
І жаль мені тебе сердечно дуже...
І хочеться сказати: „Дай же руку!
Прощай на тяжку, вічную розлуку!"
Немов би не було живе створіння;
Таке було між нас порозуміння:
Мені співав пісні, шептав ти й жалі,
а я тобі незримії скрижалі
душі моєї нишком розкривала,
від тебе не таїлась, все казала...
І радощі й журбу мою ти знаєш...
„Так; друже, так! Прощай" — мені киваєш
і ти, ти віттям смутно поникаєш...

(Друковано вперше)

Олена Пчілка

„ЯКА КРАСА ВІДРОДЖЕННЯ КРАЇНИ"!

„Яка краса відродження країни!" —
Яка печаль, коли в сумні руїни
Повернеться будинок яснозірний
І все туман покриє непозірний;

Коли весняний цвіт надій крилатих,
Оманами і чарами багатих,
Приб'є мороз — нежданий в любу пору —
І сонце мрій сховається за гору!

Минули вже, минули ясні мрії
І зникли десь химерні надії...
Так хвиля в морі високо здійметься,
Заграє в промінні, алмазами пройметься
І знову брязне у безодню темну,
Зоставить тільки марну путь даремну
Із хвиль дрібних, розсипаних на скелі;
Ті краплі на смутній береговій пустелі,
Мов сльози спогадів про давню славу
Минулого, що Долі на забаву
Здалось...

Замість червоних коругов,
Високо знятих; лиш червона кров
Річками всюди сумними тече,
Стражденне серце тугою пече...
„Яка краса відродження країни!" —
Яка печаль — надій сумні руїни!...

1918 р. січня 30. (Друковано вперше)

ОЛЕНА ПЧІЛКА

П. Оксаненко

До 100-ліття з дня народження

29 червня, 1849. року в м. Гадячому на Полтавщині в родині Драгоманових народилася одна з найвидатніших українських письменниць і громадських діячок Олена Пчілка (Ольга Петрівна Драгоманова-Косач). Дитячі роки Ольги Петрівни пройшли в українському оточенні. Українська мова, пісня, казка, українські народні обряди і звичаї становили ту рідну атмосферу, серед якої росла і виховувалася майбутня українська письменниця. Але з українською течією починає боротися з раннього дитинства друга течія — московська: У гостях треба було говорити по-російському, буквар був російський, перші книжки — російські. Література українська не доходила сюди.

Батько Ольги Петрівни, Петро Драгоманов, дрібний дворянин, вихованець Петербургу, вчений юрист і літератор, людина освічена, інтелігентна, розвинув у своїх дітях інтелектуальні інтереси. Перейнятий вищою ідеєю християнства, поєднаною з новішими ідеями „гуманізму", з повагою до права людини, П. Драгоманов по людяному ставився до своїх кріпаків, „В той час, коли повновладно панувало деспотичне право, коли з кріпаками можна було робити, що хотіли, у нас нікого ніколи не били, ні з кого не знущалися; у ту пору, коли в педагогіці шкільній і хатній „учити" мало собі синонімом „бити", — в нас, дітей, не тільки ніколи не били, а навіть ніякими іншими способами не карали; отже ми виростали, небачивши ніяких диких сцен розправи сильного з підвладним,... для наставлення на „добрий розум" було тільки спокійне, лагідне слово", — так писала Олена Пчілка про свої дитячі роки. Училася в Київському пансіоні „благородних девіц". Виконуючи завдання з німецької мови, Ольга Петрівна написала з неабияким літературним хистом оповідання „Die Memuaren eines Hutes". Це перше оповідання Олени Пчілки було надруковане в журналі „Für die Jugend". В 1866 р. вона скінчила пансіон, а через два роки одружилася з П. А. Косачем і переїхала до міста Звягеля.

Ще в Києві в гурті брата М. П. Драгоманова, видатного українського діяча, Ольга Петрівна захопилася етнографією. На Волині зібрала дуже цінний матеріял для вивчення українських вишивок і написала свою першу наукову працю „Український орнамент", яка вийшла друком в 1876 р. Записувала також українські народні пісні і опрацьовувала їх під доглядом М. П. Драгоманова і В. Антоновича. Багатий етнографічний і фолкльорний матеріял, що його зібрала Олена Пчілка, використовували українські вчені. Великий музичний матеріял передала М. В. Лисенкові.

З метою поширення української книжки розпочала видавничу працю і організувала українську бібліотеку. На почагку 70 рр. поїхала до брата М. П. Драгоманова у Фльоренцію (він там був у науковому відрядженні). Повертаючись на Україну, з доручення брата заїхала до Відня і познайомилася там з відомими українськими діячами-галичанами. „Під той час, — каже Олена Пчілка, — приїздив до Відня дехто з галицького жіноцтва: пригадую Софію Окуневську. Вона була у Відні недовго, але справила на мене враження високоінтелігентної, захопленої вищими інтересами жінки". Пізніше Олена Пчілка познайомилася з Кобринською-Озаркевич та іншими видатними жінками Галичини.

М. Драгоманов у той час був надзвичайно захоплений Галичиною. „Розмови його повні були про галицьких людей і галицькі справи... Житецький пропонував назвати Михайла Петровича Драгоманова „Михайло Петрович Галицький", до такої міри він був перейнятий інтересами до Галичини"(О. Пчілка. Автобіографія). Особливо тісний зв'язок з Галичиною був установлений у 80 рр., коли Олена Пчілка що року посилала до „Зорі" та інших галицьких журналів свої твори та перші твори своєї дочки Лесі Українки.

Особливу увагу звертала Олена Пчілка на національне виховання своїх дітей. „Я дуже турбувалась, — каже вона, — щоб оберегти дітей від російських впливів". З усіх національно-свідомих українських родин того часу Олена Пчілка перша і, власне, єдина вчила дітей вдома українською мовою. Як підросли, вона запрошувала вчителів-українців, щоби допомогли її дітям пройти курс гімназії рідною мовою.

В ті часи це було нечуване явище. Одна пані (нова сусідка родини Косачів) висловлювала велике здивування від першого знайомства з Косачами. Одного разу, побачивши в садку двоє дітей в українському вбранні і почувши, що вони розмовляють українською мовою, ця пані була надзвичайно здивована, коли довідалася, що це діти Косачів. Дбаючи про українське оточення для своїх дітей, Олена Пчілка дозволяла Лесі і Михайликові бавитися в товаристві сусідських селянських дітей. Виключність українського напрямку не давала змоги ширити дитячі знайомства серед панських дітей. Так на практиці Олена Пчілка здійснила гасло М. Драгоманова: „кожне слово, сказане не по-українському є видаток з української національної скарбниці". Родина Олени Пчілки була неначе маленький острівець серед океану російської стихії. Дбаючи про українську лектуру для дітей, вона підготувала збірник перекладів „Українським дітям".

ОЛЕНА ПЧІЛКА

У 80 рр. взяла активну участь у виданні жіночого альманаху „Перший вінок", що був надрукований у Львові в 1885 р. коштом і заходами Наталі Кобринської і Олени Пчілки. „Перший вінок" — це дуже цікавий альманах з творів самих тільки авторок-жінок і на теми виключно з жіночого життя.

В 90 рр. П. Косач перевівся на службу до Києва. Олена Пчілка бере якнайактивнішу участь в українському літературному і громадському житті. Осередком цього життя були три родини: Косачі, Лисенки і Старицькі. Влаштування вечорів пам'яти найвидатніших наших письменників, видавнича діяльність, літературні конкурси, авторські вечори, театральні вистави, творча праця над писанням художних авторів, статтей і більших праць з нашої етнографії і знову ж широка виховавча праця — такий був зміст корисної діяльности Олени Пчілки в цей час.

В 1903. році відбулося у Полтаві урочисте свято відкриття пам'ятника Івану Петровичу Котляревському. Це свято перетворилося в справжню українську національну демонстрацію, в якій взяли участь не тільки наддніпрянські свідомі українці, а й наші письменники та діячі з Галичини. Не зважаючи на заборону українських виступів, Олена Пчілка, єдина з усіх присутніх порушила цей наказ влади, сміливо виголосивши своє привітання рідною мовою.

В 1905. році Олена Пчілка брала участь в делегації до прем'єр-міністра Вітте в справі скасування заборони на українське слово. Коли після революції 1905. року повіяло духом волі і настали значні полегшення для українського слова, Олена Пчілка разом з гуртом полтавців (П. Мирний, Дмітрієв та ін.) розпочинає видання „Рідного Краю". Пізніше вона перебирає це видання виключно в свої руки і провадить його до 1914. (до нових заборон на українське слово). При часописі виходив також дуже змістовий і цінний додаток для дітей „Молода Україна". Не зважаючи на великі матеріяльні витрати і страти, зв'язані з цим виданням, не зважаючи на дуже малу скількість передплатників (читачі боялися репресій), не зважаючи на тяжке особисте горе (смерть сина Михайла, смерть чоловіка П. Косача, смерть дочки Лесі Українки), Олена Пчілка вперто і непохитно продовжувала видавати „Рідний Край".

Велика визвольна українська національна революція 1917. року застала Олену Пчілку в її рідному місті Гадячому. Ще до революції вона брала участь у редагуванні „Газети Гадяцького Земства", містячи там свої українські оповідання. Тепер редакція газети цілковито переходить в її руки. Газета українізується, міняється назва („Газета Гадяцького Земства", а пізніше „Рідний Край"), міняється зміст. Гадяцький „Рідний Край" до початку 1919. р. стає бойовим органом і виразником ідеї самостійности України. Олена Пчілка з надзвичайною енергією і якимсь молодечим завзяттям вся віддається національно-громадській праці: пише п'єси для українського дитячого театру, виступає зі змістовними доповідями (про П. Мирного, М. Драгоманова та інш.), з палкими промовами. Олена Пчілка стає улюбленцем усього Гадячого, а особливо молоді. Надзвичайна мужність, сила і енергія, безкомпромісовість і непохитність 70-літньої бабусі захоплює молодь. В 1920. році за різкі виступи проти совєтської влади Олену Пчілку заарештовують, але завдяки втручанню військового комісара (боротьбіста) її звільняють.

Олена Пчілка переїздить до своєї дочки в Могилів-Подільський. Чотири роки жила тут, збираючи етнографічні матеріяли, змальовуючи подільські орнаменти. З 1924. року вона жила в Києві і працювала в Українській Академії Наук, як дійсний член кількох комісій (етнографічної, літературно-історичної, громадських течій і заходознавства). В останні роки свого життя видрукувала розвідки „про легенди і пісні", „Малювання на стінах в Україні" і написала цінні спогади про М. Драгоманова, про Лисенка та свою автобіографію.

Тяжка хвороба прикувала до ліжка 1929. р. стару письменницю, але до останніх днів вона не кидала пера. В осени 1926. р., коли по всій Україні прокотилася хвиля арештів у зв'язку з процесом Спілки Визволення України, агенти ГПУ не забули про Олену Пчілку. Вони прийшли, щоб зробити трус і заарештувати стару заслужену діячку. Але вона не могла ні встати, ні „следовать" за агентами ГПУ.

4. жовтня 1930. року на 81 році життя упокоїлася велика національна діячка української землі. На похоронах не було промов: часи жорстокого терору замкнули всім уста. Тільки старий Михайло Грушевський з неприхованим сумом і жалем сказав: „Вічна тобі пам'ять на рідній землі".

Широка, різноманітна і багатоцінна діяльність славної жінки-патріотки Олени Пчілки. Поетка і письменниця, науковий діяч, етнограф, добрий знавець і творець української літературної мови, видавець, редакторка, журналістка, діячка жіночого руху, публіцист педагог і виховательна кількох поколінь, громадська діячка, сміливий і непохитний борець за українську національну справу — такий далеко не повний перелік ділянок багатосторонньої праці Олени Пчілки. „Треба мати більше віри в свої сили" — такий був її девіз. І тому ще в 1900-1914. рр. рішучо виступила проти прихильників „єдиного фронту" з російським лібералізмом, тому в 1917. р. зайняла крайню самостійницьку позицію. І в своїй літературній та публіцистичній діяльності Олена Пчілка підкреслювала примат національного моменту над соціяльним. Національність, на її думку, не обмежується самою простонародністю, вона повинна обіймати не тільки всі елементи народнього життя, але й розвивати їх, витворюючи на народній основі нові цінності. І Олена Пчілка, реалізувала свої думки на практиці, перекладає кращі зразки світової літератури українською мовою, намагається поширити й розвинути українську мову, довести її до ступеню розвитку европейських мов великих державних народів.

Активна боротьба за українську національну справу, за самобутність, за незалежність і самостійність України і української культури, бойове завзяття, непримиреність, безкомпромісовість, наполегливість, сміливість і непохитність у боротьбі — це найхарактеристичніші риси Олени Пчілки і як людини, і як громадської діячки, і як письменниці.

Ідейний світ Олени Пчілки став ідейним світом її талановитої дочки Лесі Українки. Спорідненість бойових вдач матері і дочки можна проілюструвати численними прикладами і в житті, і в громадській діяльності і в літературній творчості обох письменниць патріоток. „В дітей мені хотілося перелити свою душу й думки, — і з певністю можу сказати, що мені це вдалося", — так писала в одному із своїх листів.

Свої думки, свою вольову і діяльну любов до України перелила Олена Пчілка не тільки в своїх дітей, але перелила їх також в молоді серця багатьох і багатьох юнаків і юначок, що мали щастя бачити велику українську діячку і чути і читати її палкі промови і бойові заклики до боротьби за волю Рідного Краю! Приклад Олени Пчілки нехай буде і сучасним поколінням за зразок, за взірець того, як треба боротись за українську національну справу. Серед океану російської культури не русифікувалася, не денаціоналізувалася, а наперекір усім і всьому сміливо і гордо несла національний прапор; і дітей своїх, і тисячі інших дітей не тільки охоронила від денаціоналізації, а й надхнула бойовим духом національної свідомости, вольовим прагненням до національного визволення, до боротьби за українську самобутність і самостійність.

В чужинецькому океані пливе й наша теперішня еміграція, утлі човни наші от-от потопляться в бурхливих водах чужинецьких морів і океанів.

Зберегти нашу молодь і наступні покоління українських емігрантів від денаціоналізації — ось це найголовніше завдання, яке стоїть перед кожним свідомим українцем. Не таборове гниле корито, за яке люто б'ються всі теперішні активно-творчі сили хай стоїть в центрі нашої уваги. Збереження нашої національности — ось найголовніше наше завдання. І приклад Олени Пчілки хай буде повчальним прикладом, як в найчесприятливіших умовах треба боротися проти денаціоналізації, треба берегти і плекати свою національну самобутність.

І. Павликовська

АМЕРИКА І КАНАДА ОЧИМА ЕВРОПЕЙЦЯ

Продовження

Політичне життя українців Америки скупчується в Українськім Конгресовім Комітеті. Головою є п. Степан Шумейко — молодий українець, народжений в Америці. Вони видають «Український Бюлетень» в англійській мові (редактор В. Душник) і «Український Квартальник» (редактор Д-р Чубатий). До Конгресового Комітету належать ріжні політичні організації, опріч організації «Оборони чотирьох свобід України», яка ще досі не є членом УКК.

Союз Українок Америки — самостійна жіноча організація — має понад 50 відділів і видає місячник «Наше Життя». Голова і редактор — п. Олена Лотоцька. Союз Українок Америки має, з-поміж усіх громадських установ, найширше розбудовану мережу. До війни працювала орг. «Золотий Хрест», яка мала також близько 50 відділів; однак, в часі війни, через невідповідні обставини, — організація ця частинно зменшила свою діяльність. Існує також певна кількість жіночих організацій самостійних, не об'єднаних. Об'єднати їх це чергове завдання СФУЖО.

Допомогову акцію для скитальців провадить ЗУДАК на чолі з п. Іваном Панчуком. Екзекутивним директором є Д-р Галан. Крім того працює Український Католицький Комітет, який входить до складу загального Католицького Комітету. Його очолює Преосвященний Амброзій Сенишин.

Важливу ролю в суспільному житті, крім церков, відограють також манастирі Отців Василіян, Сестер Василіянок та Сестер Служебниць.

Школи.

Школи в Америці прекрасно вивінувані і коли проїздом бачите якийсь дуже гарний будинок, то це певно школа. Крім шкіл публичних існують приватні, особливо айриші удержують дуже багато католицьких шкіл. З українських слід згадати Академію і Коледж Сестер Василіянок у Фак Чейс та Академію Сестер Служебниць у Словсбургу.

Школа Сестер Василіянок міститься в прегарній дільниці Філядельфії — Фак Чейс. Це новий будинок, збудований і вивінуваний якнайкраще, з прегарним майданом і городом. Побіч — монастир і власна фарма. Монастир, школа та інтернат для дівчат стоять під зарядом матері ігумені Йосафати та її енергійної заступниці матері Марії. Зараз там примістилося чимало дітей-скитальців, а в інтернаті число їх становить майже половину. Цікаво, що наші діти-скитальці за короткий час опанували мову й дають собі добру раду в науці. Учні цієї школи провадять допомогову акцію для дітей-скитальців під кличем «Діти дітям».

Школа Сестер Служебниць у Словсбургу міститься в колишній мільйонерській палаті п. Гемельтон-Будинок стоїть в стоморговому парку, на горі, з чудовим краєвидом на довколишні ліси. Будинок оточений городом, що спадає терасами до озера. Ідеальне місце для науки. В будинку вміщена Академія та інтернат для дівчат. Крім школи є монастир Сестер Служебниць ним керує молода, енергійна і дуже мила настоятелька Сестра Созонта. Сестри мають, крім того, в окремому будинку притулок для старших осіб і опікуються ними.

Дуже важливим осередком є школа і сиротинець Сестер Василіянок у Філядельфії, яким завідує мати Зиновія. Це дбайлива опікунка наших скитальських дітей. Наші скитальські родини, головно ті,

Голова Ліги Українських Католицьких Жінок Канади п. Люба Валл

жінки, які ідуть до праці, приміщують своїх дітей в тому сиротинці. Діти бачать там батьківську опіку і вчаться в школі, що міститься в тому ж самому будинку. В той спосіб діти забезпечені від шкідливих впливів великого міста, а родичі можуть спокійно шукати праці й приміщення. Можна лише з надзвичайною вдячністю згадати про цю широку допомогу від Сестер Василіянок, зокрема від матері Зиновії.

Крім того Сестри провадять школи майже при всіх греко-католицьких парохіях. Всі ці школи поставлені на один рівень з державними школами, тільки що в цих школах викладається українську мову.

Життя релігійне

Українська Католицька Церква в Америці відограє поважну ролю. Вона стоїть під проводом двох єпископів: Кир Костянтина Богачевського і Кир Амброзія Сенишина. Отці Василіяни мають також парохії і школи. На чолі їх стоїть отець протоігумен Марків. Їхня роля у вихованні хлопців є та сама, що й Сестер Василіянок в опіці над дівчатами. Українська православна Автокефальна Церква має свої парохії по ріжних осідках українців. На чолі стоїть Архиепископ Іван Теодорович і єпископ Богдан Шпилька.

Крім того багато українців належить до протестанських церков. При католицькій і православній церквах існують церковні братства, які рівночасно виконують працю українських громадських установ, бо майже кожна церква має церковну залю. При народних домах існують звичайно клюби.

Відносини між давніми емігрантами і новоприбулими

Як згадано вже перед цим, українці ставляться з незвичайним пієтизмом до справ Рідного Краю і дуже перейняті тим, що пережив наш нарід за часів війни, та її наслідками — скитальщиною. Акція для скитальців знайшла такий відгомін, як ніодна інша досі. Вони ставали в обороні, протестуючи проти силоміцьної репатріяції, вони складали гроші на допомогу скитальцям, вони підписують аплікації, щоби спровадити до Америки свої родини і знайомих. Однак, не можна заперечити, що коли у великій любові стрінулися одні з другими, прийшло певне розчарування. Ріжниця виховання, ріжниця ментальности европейця і американця, певні свідомі й несвідомі нетактовності скитальців викликають широкі коментарі. Коли подумати, що серед українців є деякий процент комуністів, які працюють проти скитальців, то не дивно, що кожна річ є широко розвалковувана, і прихильність до скитальців чимраз більше меншає. Це ми мусимо мати на увазі, бо за кожну нетактовність одиниці відповідає загал. Я вважала навіть за свій обов'язок переїхати табори і ширше подати людям про ті всі речі, які подражнюють взаємовідносини, бо наше переселення ще далеко не скінчене, а все ще дуже шкідливо відбивається на переселенчій акції, Досі переселилося (до мого виїзду) через католицький комітет близько 5.000 людей, а через ЗУДАК — приблизно 4.500. Разом переселилося досі до Америки близько 10.000 українців.

Всі українці-американці незвичайно люблять і цінять Америку. Вони дуже високо ставлять свободу і демократію Америки й обурюються, коли хтось критично висловлюється про Америку, її побут і відносини.

Головна причина непорозумінь між давніми емігрантами і новоприбулими є та — що наші скитальці по приїзді необачно і занадто скоро починають критикувати життя в Америці.

Праця допомогових організацій

ЗУДАК провадить допомогову акцію для скитальців в Европі. Він удержує бюра в Німеччині й Австрії, а свій головний осідок має в Філядельфії. На чолі ЗУДАК-у стоїть адвокат Іван Панчук з Дітройту. Він має дуже велике поважання серед українського громадянства і сам дуже відданий тій справі. Екзекутивним директором є доктор В. Галан, який свого часу відвідував табори на скитальщині і европейські осередки. Бюро в Европі провадить доктор Смук. У вересні 48 року ЗУДАК дістав право стягати скитальців і крім допомогової акції повів переселенчу. В переселенчій акції спирається ЗУДАК на:

а/ аплікації, які посилають родини для своїх кревних,

б/ аплікації, які збирають знайомі, переважно для своїх знайомих в Европі,

в/ аплікації збирає ЗУДАК від стейтів на фармерські роботи.

Свого часу ЗУДАК збирав аплікації на вічах. В наслідок посиленої акції переселення створено переселенчі осередки в Нюйорку, Філядельфії, Дітройті, та Балтимор. Завданням їх є забирати людий з корабля та допомагати в підшуканню праці й мешкання.

В переселенчих осередках працюють переважно жінки. В Нюйорку головою є п. Марія Демидчук. Працють там п. п. Курило, Іванна Бенцаль, Катерина Пелешок, Стефанія Грицько, Марусевич, Д. Кульчицька, Ст. Литвин, Євст. Захарчук, Кат. Моторна. У Філядельфії головою є п. О. Штогрин. Велику роботу виконують вони при перениманню людей з корабля, яких мусять спрямувати і всадити до поїзду на місце призначення. Це дійсно дуже тяжка робота бо не раз доводиться їм цілими днями перебувати в зимному порті.

По моїм приїзді я була в ЗУДАК-у і передала докторові ГАЛАНОВІ плян допомогової акції, випрацюваний в Комісії Трьох. На загал в останньому часі через посилену акцію переселення вся увага ЗУДАК-у скерована на переселенські справи. З огляду на кошти перевезення людей з порту на місце призначення. ЗУДАК побирав від спонзерів оплати на покриття тих коштів. Спочатку та оплата виносила 60 долярів. а тепер (по зборах ЗУДАК-у) 25. дол.

Розміщені по фармах деякі наші скитальці покинули роботу. Я старалася перевірити в чім є причина і ждала, що в найближчім часі мав відбутися з'їзд наших фармерських робітників у Балтиморі. Однак до часу мого виїзду його не було.

Акція збирання фондів на користь скитальців поважно спала, а витрати ЗУДАК-у збільшилися в зв'язку з перевезенням людей з порту на місце призначення. Тому др. Галан видав зарядження, що кожний спонзор мав сплачувати 60 долярів на покриття коштів. Родини які спроваджували своїх близьких, вносили цю суму. Одначе, це обмежувало можливість нашим скитальцям стягати своїх знакомих, бо вони не могли мати стільки грошей, і мабуть тому з'їзд ЗУДАК-у зменшив цю плату на 25 долярів.

До мого виїзду (початок травня) переїхало через ЗУДАК близько 4.500 осіб.

Український Католицький Котітет

Окремо працює Український Католицький допомоговий Комітет, який є Відділом Загального Католицького Комітету. На чолі Українського Комітету стоїть епископ Кир. Амброзій Сенишин. Комітет цей має тим велику заслугу, що до часу, заким ЗУДАК дістав право місії, українці переїздили до Америки майже виключно через цей Комітет. До того часу переїхало через цей Комітет близько 5.000 люду. Богато наших скитальців пересилає зараз свої запотребовання на працю (ашуранси) через Український Католицький Комітет, бо не мав змоги покрити внеску 60 долярів на ЗУДАК. (тепер 25). Католицький Комітет перебирає також українські сироти — католиків і приміщує їх. Сироти здебільшого приміщені або в сиротинцях, або по приватних родинах. Католицький Комітет контролює, як живуть діти і чи їм не діється кривда. Дітьми православними займається архиепископ Теодорович.

Організація «САМОПОМІЧ» Нової Еміграції

Організація ця повстала перед двома роками. Сьогодні вона є зареєстрованою організацією, яка об'єднує нових емігрантів. Повстала вона як організація сам допомоги нових скитальців, які по приїзді не мали ніякої допомоги ні від кого. Вишукати працю й помешкання — це перший крок нового емігранта. Тому перші емігранти, які безпорадно шукали зв'язку, створили самодопомогову організацію. Вони сьогодні об'єднують поверх тисячі членів, мають свої станиці в Нюйорку, Філядельфії, Дітройті. Вони вишукують мешкання та працю, переважно помагають один одному. В останньому часі з припливом більшого числа скитальців, розпочали вони також культурно-освітню роботу. Вони виставили «Домаху», дали кілька концертів. Члени «Самопомочі» уладжували кілька віч, на яких збирали аплікації які вислали через Католицький Комітет, а частину через ЗУДАК. Досі «Самопоміч» зібрала понад кілька сот аплікацій. Головою є тепер вибраний Юліян Ревай.

Моя праця

Про це я звітувала вже окремо в «Громадянці». Всеж таки хочу ще коротко бодай дещо повторити. Через Конгрес я нав'язала зв'язок з жіноцтвом в ріжних місцевостях. Вони запросили мене на відвідини до себе, і улаштували публичні віча. На тих вічах реферувала або я сама, або з п. Ребет. Головна мета тих віч була — познайомити жіноцтво: 1) із справами Конгресу й Світової Федерації, 2) познайомити зі станом українців на скитальщині і просити їхньої допомоги. На віча було запрошено все громадянство і фреквенція була дуже велика. Ми реферували про положення українського народу в часі окупації аж до скитальщини. Зокрема ми широко обговорювали справу порятунку вдів з сиротами, та так званого інвалідного елементу (хорі інваліди). Гроші, зібрані на тих вічах, призначені на фонд «Матері й Дитини», на їхнє переселення, залишилися в адміністрації Союзу Українок Америки. Разом зібрано в Америці приблизно 3.000 долярів, а в Канаді — гроші лежать в Канадійському Допомоговому Фонді з призначенням на ту ціль. Фондами завідує Комітет Українок Канади. Нам покрито лише кошти переїзду з віча на віче і ані я, ані п. Ребет не брали за працю грошей чи будьяких винагород.

Визначні діячки Союзу Українок Канади
З ліва: пп. письменниця Наталя Когуська голова централі Ольга Войценко редактор Савеля Стечишин

Висновки

1. США як країна поселення для українців є безумовно одною з найкращих. Вона дає свободу людині і можливості праці.

2. Досі можливості праці були добрі, однак треба мати на увазі. що в останнім часі росте безробіття і кон'юктура праці падає.

3. По приїзді до Америки треба буде звичайно спочатку працювати фізично, коли б навіть пізніше вдалося знайти кращу працю по свойому фаху. Перша передумова кращого заробітку — це знання англійської мови.

4. Наші люди виїздять до США замало підготовані як під оглядом фаховим, так і браку знання англійської мови.

5. Певна кількість наших скитальців не виказує такої національної свідомости і відпорности, як треба би цього вимагати від політичних емігрантів.

6. Бажаним було би перевести по таборах роз'яснення умовин праці й побуту в США та вказати, як повинні приготуватись до виїзду. Треба також звер-

нути увагу наших людей, що своєю поведінкою часто зражують тамошніх українців, які через це чим раз менше прихильно ставляться до акції допомоги скитальцям.

7. З нашої сторони мусить бути певна акція видобуття якнайбільшої прихильности серед американської еміграції. Передумовою є, щоб ми мали тут одну сильну допомогову Централю, яка заступає наші інтереси. Тому розбиття допомогового сектора на терені Німеччини дуже некорисно позначиться на американському терені. А у висліді терпить сама акція допомоги скитальцям. Коли нам йдеться о переселення ще такої великої кількости людей, як ми маємо, треба нам попертя українських американських братів. З невдоволенням дивляться на наші розбиття, і це викликає нехіть до цілої акції. Тільки упорядковання нашого громадського сектора може дати нам змогу використати всі можливості переселення та дальшої допомоги зі сторони американських українців.

Про Канаду подам в черговому числі.

Олена З.

СТРІЧА

За круглим столом пограничної каварні, на тирольсько-баварській границі, зібралося жіноче товариство, бадьоре і говірке.

І баварські і австрійські пограничники знайшли всі перепустки в порядку, а молодий настобурчений француз не дуже опирався на тому, що якийсь там папірець не такий виписаний, як треба — і ось вони всі, їх сім, одні з Німеччини другі з Австрії, стрінулися на умовленому місці, на коротке пограничне побачення.

Нахиляються голови, усміхаються обличчя, оживають утомлені очі, пливе жвава, сердечна розмова; атмосфера цілковитої щирости і довіря, об'єднує всіх в один гурт, приязний і безпосередний. Всіх лучать спомини спільно пережитих хвилин, одних давне знайомство і дружба, других спільна праця, в яку, відсуваючи своє особисте на бік, вкладали мало що не ціле своє „я". І хоч деякі з них не бачилися цілих десять літ — від початку війни — інші мало що не п'ять, від її кінця, то всеж були всі в безпосередньому чи посередньому листовному зв'язку, а деяких лучили і тепер спільні справи і пляни праці на будуче.

Через те і розмова була дуже оживлена і велася мало не з молодечим запалом.

Хоч всі вони не в такому віці, щоб можна було говорити про молодість — наймолодший вже дещо поза 45, найстаршій не багато менше як 70 літ — і хоч усі, відносно свойого віку, кожна про себе і одна про другу були цілком іншої думки — то тепер, в цю хвилину, були всі вони молоді — бо так себе почували.

Одягнені дуже скромно — малощо не убого.

Колись, як мали свої просторі і модерні помешкання, чи власні доми, дбали про це, шоб устаткувати їх як найгарніше, щоб до потреб модерної хати вміло примінити зразки народнього побуту, щоб надати їй своєрідну ознаку української культури і мистецтва. Дбайливо підбирали що найкращі килими, замовляли для цього проєкти у відомих мистців, скуповували дорогі гуцульські різьби і найніжніші вишивки. Тішилися, коли стіни своїх кімнат могли прикрасити картинами, з яких говорила душа українського мистця. Тоді і свойому одягові хотілося надати індивідуальну риску, що гармонізувала би з власним смаком і цілим довкіллям. А тепер?

Сучасне Ді Півське положення зрівняло всіх в усьому в долину, до примітивности баракового побуту, до неочеркненої тимчасовости. Хібаж це важне тепер? Хіба лише матеріяльний дорібок прийшлося втратити? Одній забрала смерть чоловіка і сина, другій дитину, третьої чоловік пропав у воєнній хуртовині, четвертої в воєнній непевности. Але чиж можна про це говорити на людях?... Глибоко на дні серця щемить ще незасклеплена рана, на самоті все думка повертається до невіджалованої втрати; можна про це говорити нишком, наче сподіваючись з кожною з присутніх окремо на одинці, а всім разом, гуртом — ніколи!

Розмова йде про сучасне минуле і про недалеке будуче. Всі кудись вибираються, кудись їдуть, переселюються. Через те і назначили собі це побачення. Наче ті перелетні птахи, що в в осені, перед відлетом у вирій, ще раз стрічаються збираються разом. Не то, щоби хотілося їхати кудись, за океан, в далеке, чуже, невідоме.... Але треба покидати цю країну, бо вже проймає холод самоти, морозить душу неприхильність довкілля. Треба забиратися звідси шукати нової батьківщини. Чиж буде вирієм, казковою соняшною країною ця нова невідома батьківщина?

При сусідньому столі сидять дві елєгантні пані, одна з Мюнхену друга зі Зальцбурґу, зі старенькою мамою з Тиролю. То вони тут, на границі справляють їй „Муттертаґ", щоб бути всім трьом разом хоч декілька годин, коли існуючі заборони не дозволяють на переїзд границі, на гостину у доньок.

Стіл прибраний пишно китицями конвалій та троянд. Заставлений багато привезеними тортами і овочами. Хоч вони і члени переможеного народу, то всеж в цілому їх вигляді, одязі, поведінці видно, що вони чують ґрунт під ногами, що закорінені в цій країні, що на своїй землі. Споглядають на своїх чужомовних сусідок з нехіттю і і здивуванням....

Розмова при столі йде дальше. Колиж їдете? Куди? — перехрещуються питання.

Коли їду? Хібаж Ді Пі власновільна людина, щоб вибирати реченець свойого виїзду? — Як конзуль дасть візу; як транспорт буде йти. Може за два тижні — а може за пів року, але треба бути завжди приготованою.

Куди? Одна має вже всі папери до Америки — чекає на транспорт. Друга також туди зміряє, але хоче разом з дітьми триматися, а вони ще не перейшли всі виїздові формальности. Третя хотілаб до дочки до Канади, якщо буде змога переїзду.... А решта? поїдуть туди, куди скорше пустять. Америка чи Канада? Хіба не все одно? І там і тут невідоме і чуже....

„Щож будемо там робити?" — питає одна посміхаючись.

„Я піду мити посуду", — заявляє рішучо колишня вчителька, жінка адвоката і директорка кооперативи.

„А я піду прибирати кімнати", — каже найстарша пані, що мала колись власні доми, велику господарку і декілька хатніх помічниць. — „В мене робота скоро йде!"

„Лише чи не пізно трохи починати новий фах?" — завважує хтось несьміло.

Чогож? Могла в Америці почати свою малярську карієру скромна фармерка „бабуся Мозес" на 73-му році життя і всі журнали були повні ілюстрацій і захоплення її пейсажами-примітивами.

Чомуж не могла би Ді Пі — в 70-му році пробувати щастя, в тій самій Америці, в скромному фаху прибиральниці кімнат? Тимбільше, коли замість примітивної березової мітли — стоять до розпорядимости елєктричні відпорошувачі? Америка ще й тепер країна ріжних можливостей — приговорюють жартуючи.

Всеж таки більшість за миттям посуди. І колишня прокурентка одного з більших українських банків і книговод з великого нафтового концерну та інжинер, колишня редакторка і знавець нашого письменства. Тільки не думайте, що вони вживають тих своїх титулів, як деякі мущини, що й досі носяться зі своїми привезеними з дому, чи роздобутими в таборах, титулами „директорів", „посадників", „командантів". В їх гурті говориться по демократичному, просто на „ви" чи на „ти". (Здавна, коли ще демократичність не була в моді). Абож чи називали себе з пишна панями „меценасовими", „пословими", „директоровими"? Тепер згадували про ті пережитки так, для розваги. Бож годі узурпувати собі наперед якесь звання — скажімо „помивачки посуди", якщо цілком нема певности, що вдасться таку працю роздобути?

Веселий гомін при столі переходить на мить в тиху задуму. По салі увихаються в танку молоді пари „фольксдойчерів", що на фокстроті проводять свою двогодинну стрічу на німецько-австрійській границі. Невибаглива, за те тим більше голосна, джезова музика глушить розмову....

„Найвигіднійше таки тим, що мають унуків. Хай собі дочки та зяті морочать голову тим, яку працю підшукати, а вони доглядатимуть унуків і провадити в Америці господарку"... — перериває хтось мовчанку.

„На старий, галицько-попівський лад", — докидає сміючись, — інша не-бабця.

Час минув скоро, пора розставатись. Ще короткий спільний прохід, по широкій, битій дорозі і гранична перегорода розділює їх на два гурти.

„Зо юнґ коммен вір ніхт мер цузаммен,... — цитує одна знану німецьку фразу.

Алеж чи стрінемося ще взагалі колинебудь — на цій планеті?

„Чомуж? Як буде добрий „джаб", як „бізнес" буде добре йти — то до побачення на новій стрічі, на американсько-канадійській границі!" — жартує інша, сміючись, щоб не розплакатися.

„Тимчасом пишіть, поки можна".

Ще усмішка, ще одно слово... Треба спішитися, бо поїзд не зажде на нас. Час йде,... і життя піде своїм руслом, бо мусить теж якось йти!

Пісня журби матері українки

Про відому співачку Евгенію Павловську, що виступає з концертами на британській зоні, приносить бльомберська часопись „Українське Слово" репортаж, що його використовуємо. Вона має троє дітей і наспівала на пластинках для американьських радіовисилень і „Голоса Америки" колисанку, що її передаватимуть в радіо. Також частину розмови з представниками тих радіовисилень про її погляди на материнство схоплені на пластинки і буде передаватися для слухачів цілої Америки. Співачку Е. Павловську з її трьома малими дітьми викинула жорстока війна з рідної землі на чужину, на ласку долі і недолі.

— Чи думали Ви про те, як забезпечити життя і виховання своїх дітей?

— Це найбільша моя гризота, — відповідає п. Е. Павловська, — що відбирає мені сон і радість життя, а радість материнства переміняє в нестерпну до болю трівогу. Так. Я ввесь час думаю про забезпечення моїх діток. Я всюди кидалася за допомогою, зверталася до ББС і до „Голосу Америки", але не дістала відповіді.

— Чи Ви, як мати, добачуєте якусь ріжницю між матір'ю-українкою і матір'ю-американкою?

— Ніякої! Коли розмова йде про глибокі материнські почування. Вони вселюдські і материнський інстикт сильніший від самозберігального інстикту життя. Існує лише ріжниця в положенні. Українська мати, як мати обездоленого народу позбавлена можливости оточувати своїх діток такою моральною і материнською опікою, як мати великого і вільного народу американського.

На прохання співачка заспівала нашу колисанку „Ой люлі, люлі", пісню, що над колискою співала їй мати селянка. Це сільський примітив, ніколи незаписаий на ноти.

— Колиб Ви виїхали до Америки і станули до праці за станком або в кухні, чи вірите в те, що поза своїми щоденними заняттями, Ви моглиб ще співати, давати концерти?

— Так і безумовно так! Пісня це моя стихія, в якій я живу. Це моя друга любов поза любов'ю до дітей, до людей. Мушу співати! Буду співати собі, а коли хтось рад буде слухати моїх пісень, то співатиму тим охотніше. Вкінці я вірю, що в так високо культурному громадянстві, як американське, є велике зрозуміння і любов до мистецтва взагалі, а до музичного і вокального зокрема.

На питання, що думає на такий випадок, колиб судилося їй залишити в Німеччині, обличчя п. Павловської покрилося великим смутком і з виразом сердешного болю вона більш до себе, як до принагідних гостей, тихо сказала:

— Я тоді мусілаб подумати про смерть...

— А діти?

— Діти?... Їх мусілаб чекати така сама доля, що й мене. Я ніколи не могла б залишити їх на поневірку і знущання. Це невимовний жах!!...

Пані Павловська занеслась при тих словах нестримним плачем...

Доля Єлизавета Яндова

ГІСТЬ З КАНАДИ

Кінцем липня приїхала до Мюнхену відома канадійська суспільна діячка, головна референтка праці Комітету Приспосіблення для новоприбулих українців в Едмонтоні, Альберта, п. Доця Єлизавета Яндова. Їй завдячує богато новоприбулих всяку поміч: вистаравувалася їм працю і помешкання, полагоджувала їх англійську переписку, перекладала документи ітд. В цей спосіб влаштувала поверх 100 новоприбулих в Едмонті, а між іншим 14 лікарів, щоби могли працювати професійно. Через 18 років була представницею, кілька літ референткою, а 1947-1949 містоголовою англійської Жіночої Ради в Едмонтоні. Була назначена референткою кампанії збирання фондів на потерпівших від повені в Брітіш Колюмбії та зібрала майже 30 тисяч долярів, з яких скористали також українці, бо їх є в тій провінції 40 проц. Була делегаткою на всеканадійський конгрес українців 1941 р. у Винніпегу і брала участь в організованні КУК-у. Від 1942-1945 була референткою освітно-виховавчої секції централі СУК.

Підчас війни, пять літ, брала участь в альбертійськім Комітеті Контролі Цін і в раді Жіночого Добровільного Бюра; була активна при збірці воєнних фондів і взагалі при добродійній праці, також як директорка відділу Червоного Хреста „Дарування Крови". 1932-1934 а потім 1936-1942 проводила альбертійською провінціональною екзекутивою СУКу. Своїми поїздками заложила 25 нових відділів. 1932 р. була враз зі Савелею Стечишин делегаткою на перший зїзд СУА в Америці і відбула ряд відчитів в Америці і Канаді.

Довгі роки редагувала „Жіночу Сторінку" в „Українськім Голосі" у Винніпегу. Була одною з п'яти жінок що 1926 заложили СУК, де була скарбничкою, секретаркою і містоголовою а 1935-36 головою.

Вродилася в Канаді і походить з роду Конашевичів, що 1900 прибув до Канади. Студіювала в університеті в Саскатуні та жила тоді в Інституті ім. Петра Могили, де один рік була настоятелькою над дівчатами.

В двадцятькількалітній суспільній праці написала багато статтей, біографій, розвідок, віршів і оповідань. Також робила переклади і помістила багато статтей в англійських часописях. Тепер є місто-головою едмонтонського відділу канадійських письменників.

Бажаючи пізнати життя скитальців п. Д. Є. Яндова відвідала табори Ляйм, Фрайман-Варнеркасерне, Міттенвальд, Регенсбург, Новий Ульм, скитальські установи УТГІ, СХС, УВІ, та ОУЖ.

Друга Сесія Української Національної Ради

Третій загальний з'їзд ОУЖ у вересні 1948, як виразник думки українського зорганізованого жіноцтва в Німеччині, привітав УНРаду і заявив їй свою підтримку не дивлячись на те, що в її складі не було ні одної жінки.

Світовий Конгрес Українського Жіноцтва в резолюціях відзначив своє позитивне ставлення, передавши це на руки пана Голови. Наше становисько тому позитивне до УНРади, бо українське жіноцтво все стреміло до єдности, концентрації українських політичних сил бо їх консолідація являлася необхідною. Болюче відчували ми відсутність жінок в складі Ради і відзначили вже нашу думку в «Громадянці». З нагоди скликання другої сесії УНРади запрошено СФУЖО., як почесного гостя.

Вже перед сесією відчувалося певну нервозність і пікантно-сенсаційне зацікавлення. Всі читали гарячі дискусії в пресі та на публичних зборах, які уладжували члени президії з одної сторони і члени опозиційної фракції — другої. Ці тертя повстали не тільки в політичнім секторі, а перейшли і на громадський. Тому все громадянство нетерпляче чекало, що принесе друга сесія.

Мимо всяких здогадів друга сесія відбулася в незвичайно святочному і поважному настрої. Рівень дискусії був річевий і серйозний. Тут на властивому місці стиралися думки і світогляд провідників української еміграції. Йшло про важливі й відповідальні справи.

1)УНР., як політичний центр української еміграції, знайшла визнання і угрунтувалася серед українського громадянства в цілому світі.

2) УНР. проробила перші стежки до зв'язків з чужинним світом. Зокрема шостимісячний побут делегата УНРади в Америці інж. Дмитра Андрієвського приніс певне насвітлення.

У висліді дискусії слід підкреслити:

1. Виразно підкреслено значіння визвольної боротьби на Рідних землях і потребу зв'язку з Рідним Краєм.

2. Визнано потребу зміцнення і посилення зв'язків з чужинним світом для створення єдиного протибільшовицького і біломосковського фронту. Зокрема яскраво відзначено потребу стреміти до створення вільних самостійних держав, що перебувають під окупацією СССР.

Великий відгомін в дискусії мала справа внутрішного розбиття на політичному і громадському секторі. У всіх майже промовців чути було журбу і охоту шукати шляхів до порозуміння. Кожному ясно, що поєднання на терені УНР принеслоби відпруження і заспокоєння в секторові громадськім.

Зокрема для нас, як жіночої організації, упорядковання громадського сектора надзвичайно важливе і ми зверталися з тим до УНР.

Сесія закінчилася обранням нового виконного органу, де взяли участь всі політичні угруповання окрім ОУНр. Початок зроблений в часі другої сесії. Треба, щоби не тільки дискусія була високого рівня, але й щоби висліди відповідали високому завданню УНР. Всі рівно віддані зусиллям допомогти поневоленій Батьківщині. Визнано всіма групами значіння визвольної боротьби. Отже, в принципових справах — згода, а всі інші дрібні тертя нашої скитальщини мають знайти своє вирівнання тільки на терені УНРади.

Українські Жіночі Організації Канади

Наші жінки часто неточно поінформовані про існування і працю Жіночих Організацій в Канаді.

В Канаді працює чотири домініяльні організації:

1. Союз Українок Канади — Голова п О. Войценко
2. Організація Українок Канади — Голова п. А. Тарновецька.
3. Ліга Українських Католицьких Жінок — Голова п. Люба Валл.
4. Секції при Союзі Гетьманців Державників.

Всі ці організації творять спільний Комітет, Комітет Українок Канади — КУК, з осідком у Вініпегу. Головою КУК-у є пані Євгенія Ситник. Всі ці організації мають свої провінційні організації (в кожній провінції) і місцеві Відділи, а по всіх інших більших місцевостях працює Місцевий Комітет Українок Канади.

Кожна з цих організацій тісно співпрацює з загально-громадською організацією, отже:

Союз Українок Канади тісно співпрацює з Союзом Українців Самостійників. Жінки користуються сторінкою в „Українському Голосі", що його видає ця організація. Вони мають свою домівку в домі „Українського Голосу".

Головою Союзу Українок Канади є п. Ольга Войценко, молода українка, роджена в Канаді. Секретарка п. Н. Когуська, колишня голова СУК-у і письменниця. Членами тої організації є відомі нам з побуту в Галичині п. Ганна Романчич і п. Савеля Стечишин. Пані Ганна Романчич є зараз містоголовою. Вона була делегаткою на Жіночому Конгресі в Станиславові. Пані Савеля Стечишин є одна з основниць і перша голова Союзу Українок. Союз Українок Канади має свої Відділи по цілій Канаді. Праця Союзу Українок ведеться дуже пляново й дисципліновано.

Організація Українок Канади — ОУК., це братня організація Українського Національного об'днання. (УНО), голова — пані Анна Тарновецька, член — пані Євгенія Ситник. Більшість членів — основників ці ї організації, це емігрантки, що приїхали до Канади по упадку Української Держави. Вони велику частину своєї праці присвятили збиранню фондів на визвольні змагання українського народу. Організація ця має відділи по цілій Канаді і дуже активних членок.

Ліга Ураїнських Католицьких Жінок Канади тісно співпрацює з Централею Українців-католиків Канади. Вона з'організувалася у травні 1944 року і апробована католицькою Єрархією. Ма організаційний зв'язок приблизно з 200 парохіяльними Відділами. Перша голова була п. Марія Дима, що є зараз почесна голова. Теперішня Голова — п. Люба Валл.

Жіноча Секція при Союзі Гетьманців Державників має свої Відділи по цілій Канаді, але найсильніша на сході Канади, в провінції Онтиріо і Квебек

СПРАВЛЕННЯ ПОХИБОК. На заголовній сторінці чч: 5-6 1949 в підписі під знимкою, треба слова „член УПА" по Н. Шехей вичеркнути а перенести їх поперед, до підпису Н. Партикевич, що є членом УПА.
В чч: 5-6 1949 ми передрукували скорочено з „Українського Голосу Винніпеґу спомин п. Мінодори Фокій про „Австрійський Союз Українок". Голова „Союзу Українок" в Зальбургу-Глязенбах, вельмишановна п. Ганна Совачева, бажає, щоби ми спростували, що 1) „Союз Українок" в Зальцбургу засновано в серпні 1945 р, а не в травні 1946. Наведені під чч: 2, 3 і 4 справи не відносяться до нами передрукуваної статті тому не вважаємо потрібним їх заторкати.

РЕДАКЦІЯ

Президія з'їзду Ліги Католицьких Жінок західного еґзархату Канади в Едмонті. Промовляє голова централі.

По наших Делегатурах

Поїздка Голови ОУЖ п. Ірени Павликовської.

Делегатура Берхтесгаден - Струб.

Дня 19. 6 відбулися сходини мешканців табору, на яких п. Павликовська подала свої враження з поїздки по Америці й Канаді. Вона з'ясувала присутнім умовини побуту й праці та подала практичні вказівки для тих, хто вибирається до тих країн. По довшім рефераті слідував ряд запитів, на які прелегентка давала вичерпні пояснення.

Другого дня відбулися збори членів ОУЖ для вислухання звіту і перевибору Управи. Дотеперішня голова п. інж. Лідія Дяченко зложила звіт близько піврічної праці ОУЖ. Праця делегатури йшла в трьох напрямках - культурно-освітнім, допомоговім та імпрезовім. Пані Дяченко подякувала Виділові за співпрацю і попрощала членів, бо сама виїздить до США.

Голова Централі ОУЖ п. Павликовська поінформувала членів про жіночі організації Америки та Канади, а також подала практичні вказівки для вишколу жіноцтва, відповідно до потреб тих країн. Зокрема звернулася до жінок із закликом виховувати дітей в національному дусі та приготовляти їх до денаціоналізаційної відпорности.

Збори обрали одноголосно нову управу в складі: п. Зубалеву, як голову, до управи - п.п. Терлецька, Колодій М., Гриневич М., Дармограй, Дмитрюк, Зварич, Будна, Єрмоленко, Ліщинська, Завадовська, Петруняк. Контрольна комісія: п.п. Лилик, Олійник, Колтунюк.

Збори ухвалили привітати Світову Організацію Українського Жіноцтва і її голову, сенаторку О. Кисілевську, подякувати Союзові Українок Америки і Комітетові Українок в Канаді за співпрацю, а бувшій голові Делегатури п. С. Барабаш — за постійну допомогу членам Делегатури.

ДЕЛЕГАТУРА КРАЙБУРГ-ПЮРТЕН П.

Дня 26 червня старанням делегатури ОУЖ і управи табору відбулися сходини мешканців табору для вислухання доповіді пані Павликовської. Збори відкрив комендант табору пан С. Покора, а пані Павликовська у двох годинному звідомленні подала умови праці та освітлила побут Америки й Канади. Після доповіді давала докладні вияснення учасникам.

З нагоди прибуття п. Павликовської уладила делегатура ОУЖ чайний вечір, на який запросила представників табору. В часі того вечора присутні докладно обмінялися думками про умови еміграції та потребу згідної співпраці цілого громадянства, щоби перебути ці переходові тяжкі часи.

Від делегатури ОУЖ промовляла голова п. О. Давидович. Присутні з обуренням висловлювалися про прикре явище, яке загніздилося по таборах, що українці доносять одні на других, чим шкодять усім. Вечір перейшов дуже цікаво і лишив найкраще враження у присутніх.

Делегатура підготовляє свято Олени Пчілки й кн. Ольги.

ДЕЛЕГАТУРА ЛЯНДСГУТ

Дня 4 серпня відвідала пані Павликовська делегатуру ОУЖ у Ляндсгуті. Дуже милий табір Ляндсгут і скромна але постійна праця жінок делегатури стояла все в тіні через свою сусідку многочисельну делегатуру в Регенсбургу. А зовсім неслушно! Приміщення табору дуже добре. Праця в таборі йде спокійним і систематичним рухом. Члени Управи відбули з п. Павликовською нараду. а зокрема обговорювали справу переселення вдів з півсиротами. Делегатура запропонувала списки і переговорено з кожною з тих жінок окремо, щоби допогти їй виїхати. Жінок тих поміщено до списків, які передано нашим жіночим організаціям у Канаді. Вечером відбулася доповідь для мешканців табору. Після доповіді членки ОУЖ зробили спільний чай, який в милій атмосфері протягнувся до пізна, Комендант табору і культурно-освітній референт спільно з присутніми членками брали участь у ньому: обговорювано всі можливі проблеми праці жінок у таборі та допомоги переселенню.

ДЕЛЕГАТУРА РЕГЕНСБУРГ

Дня 5 і 6 серпня відвідала Голова ОУЖ делегатуру в Регенсбургу. Одна з найчисельніших делегатур, яка все була головною опорою праці Головної Управи. Численні ряди наших членок порідшали. Виїхала п. Степанія Нагірна, довголітна голова Обласної Управи, довголітня й заслужена Голова п. М. Голуб та її дуже активна спадкоємниця п. Оришкевич. Головою зараз — п. Т. Кисілевська, яка є у відпустці, заступає її п. Ірина Гук.

Дня 5 серпня відбулися сходини мешканців табору, які вислухали доповідь п. Павликовської. Між присутніми був Голова Національної Ради п. проф. Борис Іваницький. Після реферату відбулась дуже жвава дискусія, а на чисельні запити давала п. Павликовська вичерпні відповіді.

Другого дня п. Павликовська зустрілася з вдовами та дітьми, яких делегатура ОУЖ подала для списків на еміграцію до Америки й Канади. П. Павликовська докладно обговорила з кожною умови праці й можливості її приміщення з дітьми. Вечером відбулося засідання Управи делегатури, де обговорено усі труднощі з веденням праці в теперішних умовинах. Вирішено, без огляду на еміграційну горячку і постійні пересування людей, продовжувати працю делегатури, бо саме тепер найбільше ця праця потрібна. Перед табором Регенсбургу, як мариво, від кількох місяців справа його переселення. А шкода, бо табір Регенсбург записався, якнайкраще в історії української еміграції. В тому таборі почалася організація УТГІ. і до сьогодні професура й учні мешкають в таборі. Зорганізовано школи, передено сотки курсів, уладжено майстерні, а вже найбільше відомим був табір Регенсбург через прекрасно організовані з'їзди наших громадських установ. З'їзд ЦПУЕ, чисельні з'їзди УТГІ, Пласту, ОУЖ — усі мали сердечне приняття та взірцеву організацію. Кожний тямить маленьку і скромну особу м-ра Кліша, що всюди був і всього допильнував. Сьогодні він працює в КУК-у, у Вінніпегу (Канада), а довголітній посадник інж. Сербин в Монтреалю. Усі ж хорі американської зони з'їздилися до лікарні ІРО, щоби спокійно довіритися щасливим рукам проф. д-ра Бориса Андрієвського.

Табір Регенсбург був пристановиськом звісного театру Блавацького, який тут мав змогу випрацювати найкраще поставлені п'єси. Кольонія мистців, як Борачок, Мороз, Луцик, Білинський, Ольшанська-Стефанович, та інш. знайшли умови для праці та творчости. В 1948 році уладжений старанням табору Регенсбург „Тиждень Української Культури" був неначе підготовкою для „Тижня Української Культури" в Мюнхені.

Чисельні утікачі, а в тім і наші хлопці з УПА знаходили українську гостинність у мешканців оселі. В тім всім муравлина і ніким не відзначена праця українських жінок. Всюди вони додали своїх рук. Сотки з'їздів і прийнять пройшло успішно і гостинно завдяки їхній праці. Часто ніхто про це навіть не згадав. А вони, нераз розжалені браком уваги, працювали далі.

Сьогодні мариво перенесення над табором Регенсбург.

ДЕЛЕГАТУРА МІТЕНВАЛЬД

На запрошення Управи табору Мітенвальд-Піонірка-серне виголосила доповідь пані Павликовська в дні 19. 8. Збори мешканців табору відкрив Голова таборової Ради п. П. Постолюк. Пані Павликовська дуже докладно з'ясувала присутнім можливості переселення та умови побуту в Америці й Канаді. Після її доповіді ще довго тривали запити і дискусія. На внесок пані Блянки Бачинської ухвалено вислати подяку жіночим організаціям Америки й Канади та відновити діяльність делегатури ОУЖ.

ДЕЛЕГАТУРА МІТЕНВАЛЬД-ЄГЕРКАСЕРНЕ

Мимо того, що багато активних жінок вже виїхало, делегатура під проводом пані С. Дольницької та секретарки п. І. Коваль продовжує свою працю. У з'язку з виїздом п. Дольницької вирішено скликати збори членів та поповнити склад Управи. До одного й другого табору Мітенвальд перенесено багато активних жінок з таборів Ашафенбург. Треба познайомитися нашим жінкам та спільно провадити працю. Дня 20 серпня за старанням делегатури ОУЖ відбулася доповідь пані Павликовської у великій залі театру. Після доповіді продовжено дискусію, в якій виступила пані Полонська, зазначуючи, що український нарід усе мав свідому і культурну жінку, яка вміла за найтяжчих часів взятися до найтяжчих громадських справ. Вона прикладами з історії ілюструвала тих визначних жінок, які фундаціями і творенням осередків культури чимало причинилися піднесенню культури українського народу. Слід згадати, що перед кінцем липня відвідала цей табір пані Янда, яка інформувала мешканців табору про життя українців у Канаді. Отже зараз всі мають ясний образ життя Америки й Канади.

ПОЇЗДКА НА АНГЛІЙСЬКУ Й ФРАНЦУЗЬКУ ЗОНИ

Від 7 до 14 липня відвідала пані Павликовська делегатури ОУЖ в Біліфельді і Ганновері. В обидвох таборах подала інформації про можливості еміграції до Америки і Канади та обговорила біжучі організаційні справи делегатур. Дальшу поїздку відкладено до полагодження певних формальностей.

Між 5 і 7 липня взяла пані Павликовська участь у з'їзді представників Французької зони, що відбувся Бад Крайцнах. На з'їзді були присутні представники майже всіх осередків Французької зони та Голова ОУЖ на Французьку зону пані М. Солодуха.

Цілий з'їзд відбувався під знаком ліквідації українських осередків з огляду на еміграцію та журби про долю тих, що не можуть виїхати. Після обчислень ЦПУЕ людей, які досі не мають виглядів на виїзд, начислює Французька зона 2.200. Старанням д-ра Кальби і ЗПУЕ погодилася французька влада концентрувати тих людей в таборі Крайцнах. Цей табір відповідно розбудовується. На запрошення ЗПУЕ пані Павликовська виголосила в присутності також мешканців табору свої враження від подорожі по Америці й Канаді. Присутні слухали це з великим заінтересованням, бо поважна частина українців з французької зони виїзджає старанням ЗДУК-у до США.

ЛЬОТЕРІЯ В АШАФЕНБУРЗІ

В таборі Буа Брюле в Ашафенбурзі відбулася льотерія на картини відомих малярок Л. Морозової та О. Лятуринської, що пройшла з великим заінтересованням і увінчалася гарним успіхом, бо принесла 520.60 нм. готівкою.

ЖЕРТВУЙТЕ НА ФОНД „ГРОМАДЯНКИ"!

Нова управа ОУЖ в Байройті зібрала між членами 30.- нм. п. МаріяЧ опик з Філядельфії 15 нм. Хто черговий?

ДОПОМОГА ЖІНКАМ ВДОВАМ НА СКИТАЛЬЩИНІ

На наш зазив помочі жінкам вдовам з дітьми, які спеціяльно на війні потерпіли, поспішили з поміччю відділи Союзу Українок в Америці. Серед своїх членок вони знайшли людей, які підписали запотребовання й стягають їх.

На першім місці треба згадати 28 відділ Союзу Українок в Нюв-Арку. Українське громадянство в Нюв-Арку стягнуло вже велике число скитальців й примістило їх. Всеж таки на наш зазив 28 відділ підписав ще дальше 4 ашуранси: підписали п-ні А. Винник, п-ні П. Хома, п-ні Гніда і п-ні Настюк. Крім того п-ні Настюк і її родина стягнули і примістили кільканадцять родин. Коли б було багато таких відділів Союзу Українок, то скоро ми переселили би всі ті жінки, що заслуговують на спеціяльну опіку українського громадянства.

Дальше слід згадати про п-ні Марію Процай з Мінеаполіс, яка стягнула кілька визначних громадянок вдів, які нікого не мали в Америці. Вона зайнялася ними й примістила їх.

Честь і слава нашому жіноцтву!

Про поміч дальшу подамо в черговому числі.

Вистава Українського Народнього Мистецтва

Вистава Українського Народнього Мистецтва була уряджена Албертійською Провінціяльною Екзекутивою Союзу Українок Канади спільно з жіночим Т-вом при Українській Православній Церкві, та увінчалася великим успіхом. Вона відбулася в Інституті ім. Михайла Грушевського 14 і 15 травня 1949. Різнилася від попередніх двадцять-річних тим, що при ній переведено Ревію Моди, що викликала велике зацікавлення не лише між нашим, але між анґлійським жіноцтвом. Також була вона зарепрезентована як найкращими вишивками майже з усіх сторін України.

Голова Пров. Екз. СУК. п. Е. Сиротюк, привитала гостей вистави і представила К. Лаєнс, голову едмонтонської Жіночої Ради і директорку Бюра праці, та покликала її отворити цю Виставу Українського Мистецтва.

Пані Лаєнс в своїй промові дала велике признання українським жінкам за їхні артистичні здібности до ручних робіт, якими можуть гордитися і похвалила зате, що і в Канаді зберігають свою культуру, як вишивки, музику, пісні. Вона висловилася, що вишивки привезені новоприбулими зі старого краю, дуже по мистецьки і перфектно виконані, що їй прямо тяжко було повірити, що це твори людських рук.

Пані Лаєнс дальше признала, що різні народности Канади дуже причиняються до збогачення економічного життя країни. Багато з українців принесло чи придумало нові способи різної продукції, нові винаходи, нову машинерію, прекрасні мистецькі вишивки та інші вироби, музику, малярство, а що найголовніше, привезли зі собою сильну віру в демократичні інституції.

Головно треба мати терпеливість і терпимість одні до других і бути собі добрими сусідами, щоб стати добрими горожанами Канади. Так як добра орхестра складається із різних відмінних інструментів так і спільна гармонійна праця, культурні цінности різних народностей Канади, а між ними і українців, створять сильну, поступову і примірну країну. Бесідниця клала натиск нате, що кожна людина має великий обов'язок помагати ближнім, а головно новоприбулим, чи то вишукуючи заняття або приміщення, чи чимсь іншим. Новоприбулі це головно інтеліґенти, що привезуть свої професійні здібности, різні спеціяльні таланти, мистецтво і культуру, що збогатить канадійську загальну культуру.

Ревія моди на цій виставі викликала таке захоплення, що саля Інституту протягом двох днів була переповнена людьми, що трудно було не лише подати гостям чай, але й перейти салю. Показом мод заряджував комітет під проводом пань Л. Івасюк, Н. Базюк і Р. Ґонди, а п. А. Мельник давала пояснення до моделів. Цілу годину, при акомпаніменті музики, виходили на підвищення спершу діти у вишитих суконочках, а відтак дівчата і жінки, в нічних вбраннях, в сутах, блюзках, спортових, пополудневих і вечірних суконках. Пристосовано взори полтавські, гуцульські, буковинські, чернигівські, київські, подільські, волиньські і галицькі, різними стібами; мережкою, низом, гладдю, сатинкою, яворівкою і хрестиками. Моделів було поверх 30. Ціллю Ревії було унагляднити канадійським жінкам в який спосіб можна пристосувати вишивки до модерного вбрання. Показалося, що цим способом можна зацікавити чужинців красою нашого мистецтва більше чим самими вишивками.

Показ Моди в Едмонтоні.

Моделі вишиваних блюзок.

Зліва пп.: Н. Мельничук, Д. Челядин, Т. Демко, Д. Яндова і М. Миськів.

Вистава народнього мистецтва представлялася імпозантно. На стінах висіли килими. Поміж ними порозвішувано вишивки. На довгих столах були розложені сотки ріжних вишивок.

Звертали увагу роботи жіночого т-ва Св. Ольги з Веґревил едмонтонського жіноцтва і новоприбулих а головно речі по мистецьки виконані новоприбулими п. Кучер, та її доньки п. Брик. Килими, блюзки, подушки, рушники, доріжки, обруси, пошевки, образи та інші річи для хатньої обстанови зручно розложено, щоби їх можна добре оглядати. Головно анґлійці, не могли начудуватися красою і багатством українського мистецтва. Були річи на продаж. Продавалося також різне українське печиво, вишивки проєкту СУК. і писанки. Подавано гостям чай і перекуску.

Вистава мала великий моральний і фінансовий успіх. Зараз на другий день п. Галина Джекмен, коментаторка радіо-стації СіБіСі, в довшій радіо-промові захоплено описала виставу і свої враження про неї.

Д. Е. Яндова

Вони вибрали Австралію

Багато самітних жінок і дівчат, а також численні вдови з дітьми і родини постановили шукати щастя і долі в далекій Австралії. Тепер ця держава згодилася взяти деяке число жінок з нешлюбними дітьми. Одних манить пригодничa таємничість мало нам знаної частини земної кулі, де про наших земляків може ніхто нічо ніколи не чував; інших притягають добрі заробітки. Новоприбулі українці записуються в Австралії, як добрі і совісні працівники (з манюсінькими відхиленнями, що їх здеморалізувала ностальгія; ці наївні, що тікають не-знати-куди, безязикі, неграмотні, на поталу невідомого...) Других заламали воєнні обставини бездільного таборового життя...

Виїзджають через Італію. Власне з неаполітанської пристані, що має один з найгарніших краєвидів цілого світу. Моя сестра бачила в Неаполі тільки вузькі, брудні вулички і повно бідних лязаронів. Але помпеянські викопалиска змусили її застановитися над красою стародавньої римської культури. Приїхала туди через Мюнхен-Інсбрук-Бреннер-Больоню і Ріміні та пробули три дні в Сенесалії, в таборі над самим Адріятицьким морем, де їх смачно і ріжноманітно годували, а італійська поліція відбивала собі на пам'ятку всіх десять пальців кожного скитальця. Везли дальше товаровими вагонами до Аверзи, 25 клм. від Неаполя. Кінцем червня ночі були такі холодні, що придався теплий одяг і пухкі, вовняні,

гуцульські ліжники. В аверзійськім таборі — горяч, курява, а біля казарм ніодного деревця, немов на Сагарі. Годують незле, але одноманітно і перчено. Вода до пиття препогана. Торгівля відходить. Добре платяться: аміпапіроси, мужеські сорочки і штани, черевики і рушники. Не всі мають що продавати; дехто визбувається майже всього. Можна відвідати Помпеї (400 лір за особу), або поїхати на Капрі (1100 лір). Ціни на овочі за клгр.; від 60 лір (10 амер. центів) — сливки, до 120 лір — померанчі. Базар завалений морелями і броксвинями. Всі ходять на лекції англійської мови 3-4 годин денно і... це одинока розривка! Обслуга табору переважно югослов'яни, чехи і пару наших землячків. Мова ріжноманітна немов на вежі вавилонській. Три дні перед виїздом переїхали в табір Банйолі, з три клм, від Неаполю, над морем, але такого бруду, як там, трудно собі представити, бо навіть пестійка і пустійка 2-літня Леся, що залюбки хлюпається, не хотіла лізти в цю вонючу морську воду. Треба було хіба плавати човном по морі або смажитися на сонці.

Сідають на корабель в Неаполю. Сестра моя їхала транспортовим кораблем „Вустер Вікторі", що повіз 900 скитальців різних націй. Заладовують справно, але буває, що тяжкі скрині не витримують. Треба їх робити не так гарними на вигляд, як тревалими. „Перших 5 днів дорога прекрасна, погода чудесна. Годують, як на убій. Оден день добре дув сильний вітер хвилі колисали кораблем, але тільки дехто з пасажирів відвідував Ригу. Обслуга італійська, дуже чемна і радо помагає у всім. Корабель чистенький, постіль сніжно біла. Згадуються італійські табори, де гидко було кластися спати. Туш з морської води чинний цілу добу, солодка вода до миття три рази денно а цілий день до пиття, холоджена як з ледом. Допливаємо до Порт-Саїду в Єгипті. Стає чим раз горячіше, але добре витримуємо".

„Поїду тільки з жінкою та дитиною" — заявив мені пан Н—р, коли я йому радила їхати самому до Канади на роботу тоді, коли лікарська комісія відкинула перший раз його жінку на три місяці, через те що рентген виказував затемнення на легенях. Я виправдувалася, бо виглядало ніби я хочу розлучити його з родиною, а я тільки думала, що раджу йому добре. Колиж на другім а потім на третім виклику, відложили його жінку все на три місяці і виглядів, що можна буде перейти американську лікарську комісію не було, — вони порішили попробувати поїхати до Австралії. Передімною довге письмо до мами з індійського океану, з половини дороги. Ідуть військовим американським транспортовцем „Дженераль Омар Банди" 1600 тон випорности. Жінки з малими дітьми по малих кабінах 4-6 осіб, а мужчини з хлопцями окремо від 20-150 осіб. „Інка з Любою в кабіні, де понад 30 жінок і дівчат, а я на великій. Ліжка є триповерхові. Спідне на манатки а два верхні для спання. Починаючи від Порт-Саїд температура підноситься і стає чим раз горячіше. В кабінах годі витримати: температура скаче до 41 ґрдс.. Днюємо і ночуємо на чердаках. В день шукаємо тіни і випиваємо море води, а в ночі розстеляємо коци і хоч твердо, але перемучуємося до рана. Тільки сонце зійде приходить жара, що триває до заходу. Люде з'їдали три рази денно все і було ще мало. Харчі австралійскі дуже добрі, а на вечеру дають щодня морожене і овочі. Але що термометер все вище то апетити все менші. Колиж настав вітер і неслися шістьметрові хвилі, тоді почали пасажири один за другим відвідувати Ригу. Кожний шукав акогось средства проти живлення риб. Вже 4 дні колише нами добре. Хорих около 70 прцт.. Одні легче, другі дуже погано. Дехто по два дні не брав нічого до уст. А це недобре, бо треба їсти. Інка була дуже хора, але вже їй легше. Ледве на ногах тримається. Коли би була не дала намовитися їсти, то не половина а четвертина булаб осталася з неї.

Море трохи успокоїлося. Дальше спимо брудні на чердаках. Бракує солодкої води до пиття, бо вичерпалася. Від частих купелів в соленій воді, від горячі та потів майже кожний має шкірні виприски, що досить печуть а декому навіть ятрять. Але це нестрашне, бо ми поволи в'їзджаємо в холоднішу смугу і є надія, що все те зникне. Люди поопалювалися, дехто переборщив, ходить червоний немов рак або покритий міхурами.

Конечно треба мати солом'яний капелюх і темні окуляри. Колиб в кабінах було більше повітр'я і низша температура, перед усім ніччю, то не можна би нарікати. Інакше думають ті, що відвідували Ригу. Зачинають не смакувати харчі, бо одноманітні. Зате нинішня вечеря тішилася великим попитом: фасоля з помідоровою підливою, дві ковбаски (парівки), квашена капуста, як салата, хліб (як звичайно білий, немов сніг), мармеляда, кави-мокки скільки хочеш, морожене і по одному яблоку. Найбільший попит мала капуста, але дали лиш по одній порції, як на лікарство. І дивна річ, хоч вечеряємо від 16.30 - 17.30 я вже не голодний до рана.

Що робимо на кораблі? Спочатку ми оглядали море, ознайомлювалися з кораблем, шукали на овиді інших кораблів, але ми їдемо дуже скоро: переганяємо всі а нас ще ніхто. Останніх 4 дні їдемо поволіше, бо море неспокійне а бічний вітер зупиняє. Нераз добре перехилить. Дехто набив вже ґудза, бо забув, що передусім на сходах, треба держатися міцно поруччя. Не обійшлося і нам без прикрого випадку. Люба (8 літня) впала в ночі з горішнього ліжка і добре потовклася: набила ґулю на чолі, підбила око і бік. Ходить посинячена, з підбитими очима, немов якийсь боксер... Розтяла також повіку, але, Богу дякувати все по волі зникає. Зате Інка ослаблена, бо була декілька разів Европі. Виходить тут часопис „Ґуд вайнд" в англійській, німецькій, латишській, та польській мовах і раз вийшов, завдяки моїм старанням, в українській. Вечером вчу початкуючих українців і поляків англійської мови „згл. не так мови, як азбуки". Люди або мало, або неписьменні. Ми дістали чеки по два і пів дол. на особу (діти до двох літ половину) і могли купити папироси (по два картони я і Інка), чеколяди, цукорків, напитків, та іншої всячини.

В Порт-Саїд, де ми ждали на вільний переїзд через суезький канал, можна було всячини купити від арабів, або заміняти. Але треба добре уважати, бо кількох пасажирів добре попеклося. Араби продавали з човна шнурком на корабель. Наперед треба було спустити гроші, чи річ до заміни, щоб він подивився, а потім висилає шнурком бажане на гору. При тій нагоді один пасажир втратив годинник, бо арабові подобався і він собі спокійно відплив з ним. А іншому підміняли 5-доляровий банкнот на фальшивий. Інка зяхотіла заміняти свій годинник на подорожню торбу. На щастя до того не дійшло, але один знайомий її набув і показалося, що вона на перший погляд така гарна, а в дійсности не викінчена і складана з кількох куснів шкіри.

Всі мужчини і молоді жінки обов'язані до праці. За роботу не платять нічого. Тут 10 година вечером а у Вас щойно 6-та. Щодня пересуваємо годинник на пів години. Часто згадуємо Вас. Прикро, що все дальше від своїх. Цеї їзди вистачило би вже нам, а перед нами дорога ще два тижні. Вчера і нині падав трохи дощ. Вже легче віддихати. Прошу не дивуватися, що пишу немов опис якоїсь прогульки, але я хочу, щоби мамуся добре і докладно все знала, бо може прийдете сюди і прийдеться це все самому переходити.

Ми вже приїхали. До того самого табору, де був Влодко, але він вже в Тасманнії, де вчить рисунків в Технікел Коледж. В п'ятницю ми були в Кольомбо на Цейльоні, де перестояли до суботи ранку. Корабель набирав палива і воду, а ми міняли папироси на банани, ананаси, кокосові горіхи, а дехто купував за доляри всякі пам'ятки слоні або тигри різної з магонії, або гебану. Діти зробили маленьку прогульку моторівками нашого корабля до пристані а старші, — ті, що хорували вже кілька день щойно тут з полегшою відітхнули, але були і такі консенквентні, як корабель рушив, то їх також рушило до Риги. В неділю ми переїздили рівник і не обійшлося без відповідних церемоній: обливали нас морською водою, голили величезною дерев'яною бритвою, перескакували ми через рівник, а все в присутности його величности Царя Всіх Морей та Океанів Нептуна. Кожний одержав відповідний дипльом і ми маємо їх три. Коли ми переїхали зворотник козорога нами сильно колисало, дехто знов хорував, але меньше, бо почали віяти холодні вітри. День плив за днем, апетити меньшали, а на яйця ми не могли і глянути... По 8-ми днях ми побачили вперше країну, куди нас несло призначення. Наш корабель плив поміж скелями а зграї чайок альбатросів товаришили нам. Починаючи Мельбурн ми в'їхали на Тихий Океан і за два дні зайшли до порту Сіднец. Тут пройшли на кораблі ще одну лікарську комісію, на щастя дуже поверхову, і митну контролю. Ця остання полягала на зложенні заяви, скільки маємо папирос, що не маємо зброї, алькоголю ітп... Вільно мати один картон папиросів на особу. Особистої ревізії не робили, щойно в таборі перевіряли і то лише пакунки. Вечером почали ми виладовуватися. До поїзду було від 200 до 300 метрів. Ручний багаж ми взяли зі собою, а великий виладовували на очах і по части нашими руками. Смішні тут поїзди. Сидження м'які, а вагони малі й вузькі, не дуже чисті. Ледви ми всіли, поїзд рушив і почав гнати. Кидало й трясло нами так, що здавалося, що щойно тепер дістанемо морську хоробу. Нашій Любі і тут не обійшлося без пригоди: спала їй валізка на голову. Але щасливо, нічого не сталося.

Ми їхали з ріднею на північний захід. Поїзд мчав все вище й вище в гори. Починає бути холодніше, а згодом стало на дворі зовсім біло. Сніг. Всі ми не дуже були повбирані. Я навіть дивувалася, що кондуктори в зимових плащах, забувши, що в липні в Австралії найлютіша зима. Промерзлі до кісток, ми о пів шестої ранком (ще в глуху ніч) приїхали на стацію призначення. Тут ждали на нас автобуси і ледве живих (так перемерзли) 12-15 клм. до табору Батгирст і розділили по кватирях. Треба подивляти організацію: поіменні призначення на кватиру вже були приготовані. Треба було тільки забрати мешканеву картку і, як хто хотів, випити чашку чаю і автобусом до помешкання. Подивугідні мешкання. Самітні жінки й мужчини в окремих бльоках, в кількох салях, а родини в інших бльоках, в малих кімнатах. Бльок — це 20-40 барачків. Барак з бляхи, всередині ізольований паперово-ґіпсовою масою, стоїть на курячій нозі, Підлога дерев'яна. В нашім бараку п'ять кімнат і п'ять родин. З них тільки одна має піч і є до вжитку всіх мешканців. В одній більшій кімнаті живе дві родини, а решта — по одній. В бараці холодно, як на дворі. Відразу дістали ми по одному матрацові і подушці, 2 простирала 2 пошивки, 4 коци, 3 тарелі, і горнятко, ложка, ніж, виделка на особу. Мило і кльопапір також. В кімнаті три залізні ліжка, стіл, лавка, й полиця. Спочатку деякі жінки поплакували, але треба це записати на рахунок, що добре перемерзли.

Ми на висоті 830 метрів. Краєвид прекрасний. Немов наше підгір'я. Вдень навіть тепло: можна ходити без плащів, але в ночі — мороз. Люба спить в тій загально опалюваній кімнаті, де сплять всі діти нашого бараку. Їсти дають три рази денно: харч смачний. На другий день ми відібрали наші багажі з мита. Лише велика скриня була аж на другий день. Але все прийшло в порядку. По скринях пізнати, яку зробили дорогу, але цілі. Декому пропали або цілі пакунки, або дещо з них повитягали. Декому залишилися речі ще в Італії. Всюди при ладованні треба дивитися, чи ладують ваші речі. Людей потішають, що речі прийдуть другим кораблем.

Практичні поради. Неправда, що до Австралії можна брати тільки одну валізку. Можна брати багаж як хто його має. Як ручний, так і великий. До Італії добре мати трохи свого харчу, а в Італії придало би ся кілька долярів і товщ. Одяг брати на себе, якнайгірший, бо нищиться. В дорозі і на кораблі наші пані носили лише ірівські суконки. На корабель брати стару білизну, суконку і черевики, бо все розлазиться від поту й соли. На кораблі можна прати, але тільки в солоній воді, тому добрих річей шкода. Їзда не страшна: трохи неприємно, коли хтось хорує. Були такі, що цілу дорогу хорували, але доїхали і тепер добре почуваються. Мамусю, прошу не мати страху: не такий чорт страшний, як його малюють. На кораблі треба себе тримати моцно і мати гумор. Тоді легче все переносити.

На другий день пішли ми до реєстрації та на рентген. Я не перелякалася, коли мені сказали прийти ще раз до великої знимки, бо вже до того звикла. Вислід головного лікаря буде щойно за два тижні. Ми з Богданом зголосилися відразу до праці, до того табору, де нас мають перевезти. Богдана прийняли, як магазинера, а мене — до кухні, але мушу чекати аж прийде знимка, тоді скажуть, чи можу працювати. Добре було б, щоб ми обоє заробляли, щоб скорше стати на ноги. Покищо відпочиваємо і ходимо всі до школи: Богдан до третьої кляси, а ми з Любою до тринадцятої. Мамусю, неправда, що Австралія така непривітна і що мало там наших людей. Навпаки ми зустрінули багато знайомих з Австрії, з англійської зони. Між іншим письменницю Ірину Винницьку-Пеленську зі Львова. В Сіднею виходить наш тижневик. Життя тут краще, як в Німеччині, отже варто заміняти. Харч в Австралії дешевий, але за мешкання — тяжче. Дуже гарні жіночі черевики коштують 2 фунти. Робота мужеського і жіночого вбрання платиться стільки, скільки коштує матеріял. Роботу можна дістати, яку хто хоче, але треба знати мову. Неправда, що треба там працювати, де призначать. Діти мусять ходити до школи. Купити можна все, коли б мати гроші. Пухова ковдра з атласосовим верхом і сподом - 10-12 фунтів. За одного фунта можна купити — 20 клг. цукру. Нейльони 17-15 шелінґів. Начиння можна дістати. Вовняні речі дешеві, але шовки відносно дорогі. Волічка тут дуже гарна й дешева, тільки я не купила собі ні одного журналу зі светерами. Як буде мамуся їхати, прошу привезти. Робітник заробляє 5-7 фунтів тижнево. Поволі можна собі буде щось справити. В малих містах ходять жінки ріжно вбрані, що мають, але оповідають, що у великих містах вже тільки довга мода. Горожанство можна дістати по двох роках. Тут тепер штрайк вуглекопів. Через те ми мали дістати порядні речі, а дістали саме барахло. Тому, що Слава вміє по-анґлійському, вона певно буде могла дістати бюрову працю. Добре було б, щоб ви тут приїхали. Як би ми всі були тут, то напевно за два роки ми будували б або купили б добру хату"...

Так наші жінки в Австралії починають мріяти про свою хату, про свій храм.

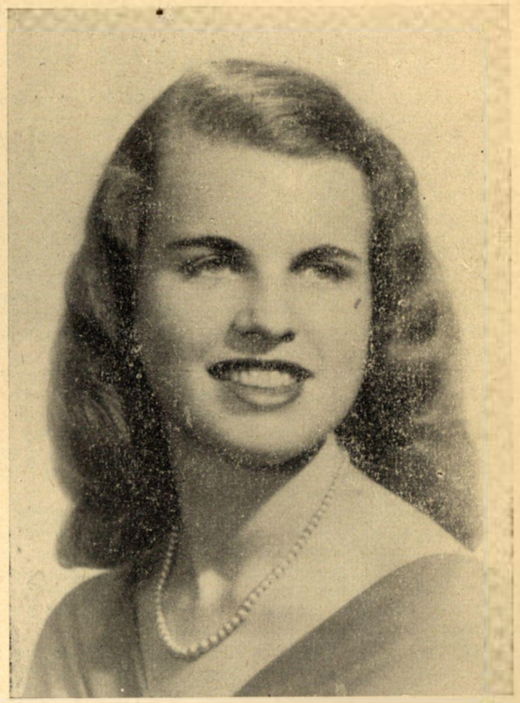

Многонадійна скрипачка з Філядельфії
П. ЛЮБА ГОЛОВАТА

Хочуть оженитися...

Комітет Українців Канади прислав з слідуючі оголошення:

Wm. Zajac R R & 3 Smithville Ont. Kanada
«Маю ферму 25 акрів, бажаю одружитися з дівчиною або вдовою у віці від 25 до 40 р.. Має бути лагідна, релігійна і не «червона». Може бути з дитиною або мамою».

M. Krawtschuk 838 Aruet Are Fort Frances Ont.
«Я вдовець, маю сина. Шукаю добру й чесну жінку, що знає куховарство».

M. Pikulik R D I Mineroa Ohio U S A.
«Вдовець пошукує подруги життя. Готовий заплатити кошта подорожі»

Пишіть на подані адреси і посилайте фотокартки. —

ПОРАДИ МОЛОДИМ ГОСПОДИНЯМ

ВІДВАЖНО У НОВЕ ЖИТТЯ

Пустіють табори. „Приватники" цебто люди, що їм пощастило перебути час скитальщини у винанятих приватно приміщеннях, заворушилися. Наповнюються переходові табори. На другий плян відступили всякі інші справи і посипалася заморська еміграція до всіх країн, головно до Америки.

Перемучені люди, головно матері з малими діточками. Нелегко їм відбувати всі формальности звязані з виїздом. А думки про непевне та незнане майбутнє снуються одна за одною, та важким каменем налягають на виснажену душу. А тут треба здоровля і сил. Треба буде взятися за всяку, може незвикшу для нас роботу, щоби мочи створити нове домашне вогнище в зовсім нових обставинах.

Лякають нас простори, що ділитимуть від рідної землі, відмінний спосіб життя в загальному, як теж не менше відмінний спосіб ведення домашньої господарки. Жінка-господиня стане нераз гостем в майбутньому домі. Треба буде шукати праці на зміну з чоловіком, доглядаючи дітей на зміну, щоби скоріше уладити собі життя. Такі перспективи лякають не одну з нас.

Чули ми дуже докладно від наших делегаток п. п. І. Павликовської і Д. Ребет про Америку і Канаду. Відвідували вони приміщення новоприбулих емігранток. Оказується, що хто здоровий, має охоту до праці, організаційний господарський змисл, посилений практикою на европейській еміграції, дає собі зовсім добре раду в американських та канадійських відносинах.

Вільна субота і неділя на це, що всякі домашні праці та приладження страв улекшує змога купувати харчові продукти і городину в підготованому до варева стані, спосіб прання і т. п. — заощаджує багато часу.

Тому не зневірюймося у власні сили. Вчімся від других того, що добре та практичне, а при цьому не затрачуймо нашої індивідуальности. Наш дім буде тоді нагадувати нам наш рідний Край, що ми його втратили і дасть цілій родині насолоду у хвилинах, як збереться разом. Чи треба зразу багато дорогих меблів, диванів, шабльонових дрібниць, щоби хата стала для нас милою? Чи не вміли наші жінки в таборах, де часто кілька родин замешкували спільну кімнату-салю, — вичарувати українську хату? Декілька унрівських коців творили стіни і двері, а і на них найшлася чудова вишивка, образок один, другий, на столику, часто з пачки, гарна скатерть, глечик з квітами чи зимою із запашною сосною і було гарно. Особливо, як трапилися добрі сусіди.

Те саме зуміємо зробити на новому господарстві. А про квіти не забуваймо. Вони надають хаті подиху кожньої пори року, вчать наших дітей любови природи та вдячности Богові, що нас ними наділив.

ТРОХИ ВІТАМІН

САЛАТА-СИРІВКА

Моркву, селери, каляріпку, каляффіор, кучеряву капусту тремо на терці до городини. Додаємо зелений молодий горошок, дрібно краяне винне яблоко, солимо і даємо трошки цукру. Розколотимо сметану зі сирими жовтками, заливаємо приладжену ярину, легко вимішуємо. Прибираємо гарно на салятирці редьковкою, листками салати, помідорами, ставимо на холод.

Добра вечера з хлібом помащеним маслом.

САЛАТА З ПОМІДОРІВ

Неперезрілі помідори (томати) краємо поперечно гострим ножем. Складаємо верствами з разом покраяною в качільця цибулею до салятирки, солимо, перчимо. Можна додати покраяної в кістку ковбаси. Можна полляти сметаною.

ЗЕЛЕНА САЛАТА

Обираємо верхні листки, ділимо на чвертки, сполікуємо дуже докладно в холодній воді. Солимо і посипуємо трошки цукром мучкою, робимо це на салятирці. Скроплюємо соком з цитрини. Прибираємо вареним на твердо яєчком. Можна полляти сметаною.

ОМЛЄТИ З ГОРОДИНОЮ

Вбиваємо шум з двох білок (відповідно до кількости осіб — даємо більше білків), вимішуємо легко з жовтками, даємо трошки соли та 1-2 ложок муки. Топимо масло або смалець на сковороді, налиємо по трошки тіста, смажимо невеликі омлєти-палянички на обі сторони. Кожний омлєт наповняємо довільно городиною (варимо її густійше як звичайно), складаємо в двоє та на хвилину даємо на сковороду з гарячим товщем. Обертаємо на другий бік складаємо на тарілку, поставлену на баняк з гарячою водою. Дуже добрі з свіжими смаженими грибами. Подавати сейчас по приготуванні.

КИСІЛЬ З ВИШЕНЬ, МАЛИН, АҐРЕСТУ ІТД.

Чисто вибрані овочі наливаємо водою та заварюємо. Коли зварені протираємо їх, заварюємо з цукром і кусничком цинамону.

Розколочуємо 1 ложку бараболяної муки або пудінґової муки з водою або солодким молоком, заварюємо все мішаючи. Як затягнеться виливаємо на салятирку (гарно виглядає в скляній або кришталевій посудині), ставимо на зимно та подаємо зі солодким дрібним печивом.

Ірина Домбчевська

ВАРЕННЯ — КОНФІТУРИ

Щоби варення було гарне і добре, треба його зварити в сиропі відповідної густоти. Недоварені овочі ферментують, покриваються плісню, а переварені тратять барву, темніють а згодом цукріють. Густота сиропу до конфітур мусить бути відповідна до роду овочів. Соковиті і м'ягкі овочі, що легко розварюються, вимагають густішого сиропу (малини, полуниці, суниці, вишні, черешні, сливки,), твердші рідшого (аґрест, рожа, райскі яблука). Начиння до варення найліпше мосяжна мидничка, але її тепер годі дістати, тож мусимо варити в поливаних ринках, навіть в алюмінійових або в кам'яних. Цукор на варення заливаємо в ринці водою у відношенні 1 кільограм цукру на пів літри води. Моя прабабця брала на конфітури тільки цукор з цукрової голови, а тепер дехто каже, що найліпший кришталевий. Коли цукор розпуститься поставити на огонь. Цукор варимо „до нитки", (мачаємо вилку в сиропі, дмухнемо, повинна тягнутися нитка з сиропу). До так звареного сиропу всипаємо, обережно перебрані, як нераз треба то вимиті і поскладані на друшляку, щоб стекли, овочі. Вони сейчас покриваються сиропом. Він не допускає, щоби сок видобувався на зовні так що заварений овоч лишається соковитий і прозорий. Овочі треба заварювати скоро на сильнім огню. Уважати, бо при кипінні підносяться. Закипівші овочі здіймити з огню порушаючи легко ринкою, щоби овочі набирали сиропу в себе. Тоді стають тяжкі і падають на дно. Повторяється так 2-3 рази. Варення складаємо до шклянних або порцелянових посудин (слоїків) ще горячим. Коли остигне зав'язуємо перґаміновим папером. Можна вмочити його в спірті. „Клясична" пропорція цукру і овочів, це 1 клгр. на один цукру і одна шклянка води. Але можна ощаджувати і брати тільки 3 | 4 клгр. цукру. Мармеляди варяться даючи на 1 клгр. овочів, перетертих на друшляці або перемелених на машинці від м'яса, пів кілограма цукру і без води. При варенні з полуниць не можна робити цукрові ощадности, бо воно легко псується. Для певности треба неполокані полуниці перед варенням старанно вмачати в спіритусі або горілці, Варення треба переховувати в холодному, провівному і затемненому місці.

Тета Міта

Monthy supplement to CZAS/TIME
Додаток до газети ЧАС
Друкарня: Богдана Криницького, Авґсбурґ
Адреса: Augsburg Postamt 3 Fach 58